

AKTUALIZACE DOPORUČENÍ OČKOVÁNÍ PROTI PERTUSI U TĚHOTNÝCH

„Doporučení pro očkování těhotných žen proti pertusi v České republice - doplnění národní strategie očkování proti pertusi z 8. prosince 2015“

10. června 2021

Pertuse (černý kašel) je akutní onemocnění vyvolané bakterií *Bordetella pertussis*. Jedná se o vysoce infekční, striktně interhumánní, přenosné respirační onemocnění, kterému lze předcházet očkováním. Od 80. let dvacátého století narůstá v rozvinutých státech nemocnost pertusí ve všech věkových skupinách. Se vzrůstající nemocností dospívajících a dospělých se zvyšuje riziko onemocnění nejmenších dětí, zejména neočkovaných nebo neúplně očkovaných malých dětí vzhledem k možnému rozvoji závažných komplikací i případnému úmrtí.

Data o potvrzených případech pertuse v České republice ukazují dlouhodobě vzestupný trend onemocnění. V roce 2014 dosáhla celková nemocnost hlášených nemocných pertusí 23,98/100 000 obyvatel (2521 případů). Obdobná situace v počtech hlášených případů nebyla zaznamenána od roku 1963. V roce 2019 bylo registrováno celkem 1347 případů onemocnění (nemocnost 12,6/100 000 obyvatel). Podobně jako v jiných státech se v České republice pravidelně opakují 2-5leté cykly nárůstu a poklesu hlášené nemocnosti, které svědčí o trvalé přítomnosti původce onemocnění v populaci.

Nárůst hlášených případů pertuse v celé české populaci je spojen se zvýšenou nemocností nejmenších dětí, včetně hospitalizace a komplikací spojených s onemocněním. Trend onemocnění u nejmenších dětí tak jasně odráží vývoj onemocnění v celé populaci a potvrzuje, že nejčastějším zdrojem onemocnění pro nejmenší děti je dospělá populace a adolescenti.

Hlavním cílem očkování v těhotenství je tedy chránit právě nejmenší děti (novorozence a dosud neočkované kojence) prostřednictvím transplacentálního přenosu specifických mateřských protilátek na plod. Dostatečná hladina mateřských protilátek je považována za nejdůležitější faktor ochrany před onemocněním u novorozenců a kojenců do doby, než u nich bude zahájeno očkování. Většina žen fertillního věku byla v dětství proti pertusi očkována, nicméně očkování ani prodělané onemocnění neposkytuje celoživotní ani dlouhodobou ochranu. Očkování proti pertusi v těhotenství dočasně zvýší ochranné mateřské protilátky, které přechází od matky přes placentu jejímu nenarozenému dítěti. Přenos mateřských protilátek po očkování těhotné ženy je zahájen přibližně za dva týdny. Nejlepší načasování pro očkování v těhotenství s ohledem na maximální přenos protilátek je během třetího trimestru, co nejdříve od 27. gestačního týdne. Přenesené mateřské protilátky pasivně chrání dítě v prvních 2–3 měsících života, než může být očkováno proti pertusi. Zároveň při očkování v průběhu těhotenství je dosahováno vyšších hladin specifických protilátek v mateřském mléce než při očkování

žen po porodu. Dalším cílem očkování těhotných žen proti pertusi je navození ochrany u samotné ženy a snížení rizika přenosu nákazy na neočkovaného novorozence a kojence. Zvýšené riziko vedlejších reakcí nebo nežádoucích účinků po vakcinaci u těhotných žen a ani u jejich dětí nebylo dosud prokázáno.

Současné acelulární vakcíny proti pertusi umožňují očkování dospělých osob včetně těhotných žen. Vzhledem k tomu, že po očkování dochází v průběhu 3-4 let k vyvanutí imunity a poklesu hladin protilátek v organismu, doporučuje se očkovat ženy při každém těhotenství.

Doporučení pro těhotné ženy:

Těhotné ženy je doporučeno očkovat jednou dávkou kombinované vakcíny proti pertusi, difterii a tetanu (Tdap, vakcína s tetanickým toxoidem, se sníženým množstvím difterického toxoidu a acelulární pertusovou složkou) během těhotenství. Nejlepší načasování očkování je od 27. gestačního týdne, vzhledem k maximálnímu přenosu mateřských protilátek do těla plodu. Očkování je doporučeno při každém těhotenství.

Ženám, které nebyly očkovány v těhotenství proti pertusi, je doporučeno podání jedné dávky Tdap vakcíny ihned po porodu, aby se minimalizovalo riziko přenosu onemocnění na novorozence. Očkování proti pertusi je bezpečné také pro kojící ženy.

Registrované očkovací látky pro očkování těhotných žen:

Adacel, Boostrix

Aplikace vakcíny:

Vakcína je aplikována intramuskulárně do horní části paže (deltový sval).

Záznam o očkování je nutné provést do těhotenského průkazu a do zdravotní dokumentace ženy vedené u praktického lékaře.